

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 4 (6)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

4

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Юлдашев Ш.Г. Конвергенция и поляризация развитых и развивающихся стран в эпоху развития искусственного интеллекта.....	8
Mamatov B.S. Foreign investment is an important factor of economic growth.....	15
Raximova K.N. Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya kompaniyasining rivojlanish tendensiyasi.....	22
Karimov Sh.X. Turizmni barqaror rivojlantirishda hududiy boshqaruv omillarining ahamiyati.....	26
Raximov D.Sh. To‘qimachilik sanoatida diversifikatsiya darajasi va iqtisodiy samaradorlik ko‘rsatkichlari tahlili.....	30
Rashidova K. Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing faoliyati samaradorligini oshirish.....	32
Хакимов Д.Р. Процессы, возможности и ограничения экономической интеграции между Республикой Узбекистан и Китайской Народной Республикой.....	37
Olimjanova Sh.O., Eshonqulov I.N. O‘zbekistonda agrar munosabatlarni takomillashtirishda resurs tejamkor texnologiyalarni joriy etish masalalari.....	42
Valikulov Sh.Z. O‘zbekistonda neft-gaz sanoatiga investitsiyalarni jalb qilishning institutsional muammolari va yechimlari.....	48
Ganieva L.S. Bojxona xizmatlari samaradorligini oshirishning nazariy asoslari.....	52
Axrorova N.U. Turizm xizmatlaridan tajriba iqtisodiyotiga o‘tish: evolyutsion tahlil.....	56
Kamilova A.N. Sanoat ishlab chiqarish korxonasida mehnatni normalashtirish menejmentini tashkil etish va takomillashtirish yo‘llari.....	61
Umurzakova Z.S. Sanoat korxonalarida ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanishni takomillashtirish chora-tadbirlari.....	66
Abdiyeva D.K. Priority directions for improving the national logistics policy in Uzbekistan.....	69
Xalimova N.J. Kreativ turizm: nazariy asoslar va ta’riflar qiyosiy tahlili.....	74
Maxramova N.Y. Strategik menejmentda qadriyatlar zanjiri: raqobatbardoshlikni oshirishning konseptual asoslari.....	78
Zaxirova G., Shavkatova N.O’. O‘zbekistonda turizmni rivojlantirish masalalari.....	82
Maxmudov H., Muxtarova G., Maxmudov H. Ekologik muommolar va ularning mamlakat iqtisodiyotga ta’siri.....	86
Umurzakova M.N., Gulahmadov Sh.A. Davlat ichki va tashqi qarzlarning ijobiy va salbiy jihatlar tahlili.....	89
Xasanov I.M. O‘zbekistonda mulkchilik munosabatlarning transformatsiyasi: tadbirkorlikni rivojlantirish omili sifatida.....	94
Abdullayev M.G’. Personalni boshqarish tizimining ilmiy-nazariy asoslari va uning korxona samaradorligiga ta’siri.....	101
Адилов Б.Б., Абдуллаева М.К. Ўзбекистонда саноат корхоналарини ривожлантириш, тенденциялари.....	105
Абдуғаниев Ё.Ж. Яшил иқтисодиёт - барқарор ривожланиш мақсадларининг янги парадигмаси сифатида.....	112
Xusanboyeva T.M. Talabalarning iqtisodiy tafakkurini shakllantirishda to‘garaklarning o‘rni va ahamiyati.....	116
Xashimova S.N. O‘zbekiston milliy yashil taksonomiyasi mohiyati va ahamiyati.....	120
Mitillayev I.T. Tijorat banklarida kredit risklarini baholashda zamonaviy scoring modellari va ularning samaradorligini oshirish yo‘llari.....	124
Бобоқулова М.Ғ. Инвестиция муҳити ва Ўзбекистондаги инвестиция жараёнларининг динамикаси.....	127
Bekberganova M.R. “O‘zbekistonda sug‘urta kompaniyalari tushumlarining ekonometrik tahlili”.....	134
Рахимова М.Ш. Модернизация системы социальной защиты.....	138
Oqboyev A.R. Tadbirkorlik subyektlari eksport salohiyatini xalqaro standartlar asosida oshirish yo‘llari....	142
Djumanova R.F. Aholi turmush sifatini baholashning metodologik yondoshuvlari.....	147
Mamatov B.S., Umurzakova M.N. Davlat tibbiy sug‘urta tizimida bepul xizmatlar, reimbursasiya va foydalanish shartlari.....	154
Ешимбетов У.Х. Қишлоқ хўжалигини ҳудудий ташкил этиш ва иқтисослаштиришнинг илмий асослари.....	158
Xodjaeva F.K. Sanoat ishlab chiqarishini tartibga solishning iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish....	167
Yusupova M. Hududlarda ayollar va yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishda institutsional qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.....	171
Abduxalilov B.Z. O‘zbekistonda IT provayderlar xizmatlari raqobatbardoshligini oshirish: huquqiy va institutsional asoslar.....	175
Abdisamatov A.A. Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	178

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

Abdusalomov I.J. Korxonalarda chiqindilarni boshqarish tizimini takomillashtirish va uning moliyaviy natijalarga ta'siri.....	182
Amirov L.F., Sokhibjonova S.S. Directions for increasing agricultural product exports in the context of a green economy.....	185
Boltaxo'jayeva I.O'. Ways to improve the enterprise management system based on modern management models.....	191
Dehqonov U.M., Sativaldiyeva G. Korxonalarda bo'nak to'lovlari hisobining moliyaviy hisobotga ta'siri va ularni optimallashtirish bo'yicha tahliliy yondashuvlar.....	195
Isoqova M.A. O'zbekistonda yashil energiyadan foydalangan holda kichik biznesni rivojlantirishning institutsional va moliyaviy mexanizmlari.....	199
Mamadaliyev B., Teshaboyev J. Korxonalarda mehnatga haq to'lash hisobini avtomatlashtirish va audit samaradorligini oshirish yo'llari.....	202
Poziljonov M., Teshaboyev X. Davlat muassasalarida asosiy vositalarning hisobini takomillashtirish va ulardan foydalanish samaradorligini oshirish.....	206
Rustamova F.A. Qishloq hududlarida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlarning roli.....	209
Tursunboyev Q.O. Transport xizmatlari ko'rsatish sohasida kichik tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning xorijiy tajribalari.....	213
Umarov T.S. Hududlarda qurilish korxonalarini faoliyatini samarali tashkil etishni ekonometrik modellash va prognozlash.....	216
Xo'jaliyev A.O., Avilov N. Moliyaviy natijalar hisobi va auditda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi.....	220
Xomidov T.T., Arziboyeva R.S. Bank aktivlarining tarkibi va ularni boshqarish omillari.....	223
Xusainov M. Sanoat korxonalarida mahsulot tannaxsini kalkulyatsiya qilish tizimini takomillashtirishning metodologik asoslari va audit mexanizmlarini rivojlantirish.....	227
Begaliyeva M.A., Egamshukurova N.R. Jahon savdo tizimi va milliy iqtisodiyot uchun uning ahamiyati..	231
Gulimboyev S.I. Korxonalarda moliyaviy resurslar taqsimotining zamonaviy usullari.....	235
Ibodov J.Q. Moliyaviy tizimning xizmatlar sohalari va bo'g'inlari.....	239
Jumabayeva K.B. Xalqaro pensiya tizimi modellari va ularning mintaqaviy tamoyillari.....	243
Khusanova Z.R., Yo'ldasheva Z.U. Global trends in the development of international tourism services....	249
Sadullayev M.D. Sanoat korxonalari innovatsion faoliyatini boshqarish.....	252
Tilabov N.T. Davlat qarz siyosatini samarali boshqarish strategiyasini takomillashtirish.....	256
Toshtemirov Y.N. O'zbekistonda logistik faoliyatni rivojlantirishning hozirgi darajasi.....	264
Toshtemirova Z.M. Mahalla institutining iqtisodiy integratsiya jarayonlaridagi strategik ahamiyati.....	268
Uralov E.O. Surxondaryo viloyati xududida sanoatni shakllanishi va rivojlanishi.....	273
Xursanova F.Sh. Budjetlararo munosabatlarning iqtisodiy mazmuni.....	278
Yuldasheva G.A. Investitsion qarorlarni kabul qilishda moliyaviy tahlilning ahamiyati va roli	282
Абдуллаева Р. Тadbirkorlikning zamonaviy kuryentlari.....	287
Юлдашев А. Фаргона вилояти маҳаллаларида инвестиция фаоллигини оширишнинг институционал асослари	292
Abdumalikova Z., Razakova B.S. O'zbekiston sug'urta bozorini moliyaviy texnologiyalar (insurtech) asosida rivojlantirish: imkoniyatlar va yo'nalishlar.....	294
Azimov B.F. Milliy innovatsion tizimni boshqarishda tashkiliy-institutsional va moliyaviy-iqtisodiy mexanizmlarning roli.....	300
Begaliyeva M.A. Raqamli iqtisodiyot sharoitida oliy ta'lim tizimida sifat menejmentini samarali joriy etishning ahamiyati.....	304
Dawletmuratov A.M. Xizmatlar bozorini rivojlantirish orqali bandlikni oshirish va daromadlarni ko'paytirish mexanizmlari.....	308
Karimova L.S., Jabborov A.A. O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot: holati, muammolar va rivojlanish istiqbollari.....	313
Maxmudov F.U. Oliy ta'lim muassasalarida moslashuvchan marketing strategiyalarini ishlab chiqish mexanizmlari.....	319
Navruz-zoda L.B. Kichik biznes subyektlarining kadrlar salohiyati va bilim infratuzilmasiga bo'lgan talablari: Buxoro viloyati misolida.....	323
Nishonboyev D.E., Abdumalikov S.T. Chorvachilik tarmog'ini innovatsion boshqaruv asosida rivojlantirish istiqbollari.....	327

Nurmirezayeva N.R. Valyuta kursi o‘zgarishining eksport-importga ta’siri: O‘zbekiston misolida amaliy baholash.....	331
Rahimov A.M. Hududiy iqtisodiyotni rivojlantirishda qayta ishlash sanoatini rivojlantirishning samarali mexanizmlarini takomillashtirish.....	335
Ibragimova G.S. Ta’lim sifatini baholashning xalqaro tajribasi va uni joriy etish.....	339
Ravshanova M.M. Hududiy iqtisodiy salohiyatni baholashda zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanish va ularning elektron tijorat tizimidagi o‘rni.....	343
Ro‘ziboyeva M. O‘zbekistonda ishchi kuchi migratsiyasi va iqtisodiy o‘sish darajasining o‘zgarish dinamikasi.....	347
Saidova F.K., O‘rozov Sh. Korporativ ijtimoiy mas’uliyat (CSR) va yashil iqtisodiyot: logistika sektorida boshqaruv strategiyalari.....	350
Sultonov S.N. Hududlarda klasterlarini investitsion - innovatsion rivojlantirish istiqbollari (Qashqadaryo viloyati misolida).....	354
Sultonova D.U. Korxona iqtisodiyotida resurslarni boshqarishning raqamli-integratsiyalashgan modelini takomillashtirish.....	358
To‘raxojayev H.H., Hoshimov P.Z. Islomiy banklarning ishlash tamoyili va islom moliya tizimining O‘zbekiston iqtisodiyotiga tadbiqu.....	362
Tursunova N.U. Bridging the innovation gap: development-focused entrepreneurship support and international intermediaries.....	368
Акрамова Г.А. «Роль женщин-ученых в совершенствовании механизмов коммерциализации ремесленных услуг Узбекистана в условиях цифровой экономики».....	374
Болтаев Ж.А. Трансформация банковского сектора в условиях цифровизации мировой экономики..	379
Жунайдуллаев М.А. Жанубий Кореяда рақамли таълим технологиялари орқали индивидуал спортчиларини тайёрлаш тизимини бошқаришнинг миллий хусусиятлари.....	384
Митрушова М.Л. Интеллектуальный капитал как ключевой фактор инновационного развития предприятия.....	388
Муродов О.У. Барқарор ривожланиш тушунчаси ва унинг иқтисодий, ижтимоий ҳамда экологик мезонлари.....	392
Саидова Г., Ибрагимова К., Қурбонов А. Рақамли трансформация шароитида енгил саноат корхоналари маҳсулотларининг халқаро рақобатбардошлигини ошириш стратегиялари.....	396
Sarkarov S.Z. O‘zbekistonda qurilish sohasining texnologik bisqichlar kesimida rivojlanishi.....	401
Minojiddinova N.M. Aksiyadorlik jamiyati korxonalarida xodimlarni samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish istiqbollari.....	406
Ruzmetova I.Y. Xorazm viloyati iqtisodiyotida kichik biznesning o‘rni.....	410
Qudratov D., Ismoilov A. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning tarmoqlar rivojidadagi o‘rni.....	414
Qodirov H.D. Soliq ma’muriyatchiligini takomillashtirish orqali davlat byudjeti daromadlarini barqaror oshirish yo‘llari.....	417
Kinjayev K.N. Banklarda kreditlar tasnifini yaxshilash orqali rentabellikni ta’minlash yo‘llari.....	421
Макушина А.Ю. Государственная поддержка экспортного потенциала субъектов малого предпринимательства в Республике Узбекистан.....	424
Rejapov X.X., Oxunjonova K.K. Ixtisoslashtirilgan savdo majmualarini moliyaviy resurslarini shakllantirish va ishlatish yo‘nalishlari – Bek Baraka savdo majmuasi misolida.....	430
Махкамова Н.С. Роль государственно-частных партнерств (ГЧП) в продвижении устойчивого развития	434
Avilov N., Muhammadova G. Korxonalarda materiallar harakatining auditi va iqtisodiy tahlili.....	441
Abdullayeva R.G., Raxmonova I.S. O‘zbekiston qishloq hududlarida bandlikni ta’minlash holati va rivojlanish tendensiyalari.....	444
Yusupova M.B. Ustama ishlab chiqarish xarajatlarini taqsimlashning ABC usuli.....	447
Toshpo‘latov M.A. Ta’lim loyihalarida moliyaviy mablag‘lardan samarali foydalanishning xususiyatlari...	452
Hamidova Sh., Ahmadaliyeva H. Kapital qo‘yilmalarning samaradorlik tahlili.....	458
Хамракулов С.М. Собственный капитал в функционировании экономических субъектов Республики Узбекистан.....	461
Zayavitdinova N.M. Raqamli platformalar asosida xizmat ko‘rsatish korxonalarida boshqaruv samaradorligini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari.....	465
Turg‘unov T.S. O‘zbekistonda aholi turmush darajasini statistik taxlil qilishning ahamiyati.....	469
Ботирова З.Қ. Рақамли иқтисодиёт шароитида даромадларни бошқаришнинг хусусиятлари....	475
Бегимова Н.К. Меҳнат бозорида гендер тафовутларининг келиб чиқиш сабаблари.....	481

**HUDUDIY IQTISODIY SALOHIYATNI BAHOLASHDA ZAMONAVIY RAQAMLI
TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH VA ULARNING ELEKTRON TIJORAT
TIZIMIDAGI O‘RNI**

**ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ОЦЕНКЕ
РЕГИОНАЛЬНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА И ИХ РОЛЬ В СИСТЕМЕ
ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ**

**THE USE OF MODERN DIGITAL TECHNOLOGIES IN ASSESSING REGIONAL
ECONOMIC POTENTIAL AND THEIR ROLE IN THE E-COMMERCE SYSTEM**

Ravshanova Muhayyo Maxmanazarovna

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti “Iqtisodiyot” kafedrası dotsenti

Annotatsiya

Mazkur maqolada muallif tomonidan hududlar iqtisodiy salohiyatini baholashning mezonlari va ular orqali elektron tijorat tizimini baholashning nazariy va amaliy jihatları haqidagi ma’lumotlarni keltirib o‘tgan. Shuningdek muallif hududlarning iqtisodiy salohiyatini kompleks tahlil qilish usullarini ham taqdim etgan. Hududlar kesimida elektron tijorat rivojiga ta’sir etuvchi omillar aniqlanib, ularning o‘zaro bog‘liqligi statistik va taqqoslama usullar orqali baholandi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, internet infratuzilmasi va mobil aloqa tizimi rivojlangan, aholining daromad darajasi va raqamli savodxonligi yuqori bo‘lgan hududlarda elektron tijorat faoliyati sezilarli darajada yuqori. Shu bilan birga, ayrim hududlarda infratuzilma va inson kapitali yetarli darajada rivojlanmaganligi elektron tijorat o‘rishini cheklayotgan asosiy omillar sifatida aniqlangan.

Kalit so‘zlar: elektron tijorat, raqamli iqtisodiyot, hududiy iqtisodiyot salohiyati, internet infratuzilmasi, logistika tizimi, raqamli savodxonlik, investitsiya siyosati, hududiy rivojlanish, iqtisodiy samaradorlik, mobil aloqa, inson kapitali.

В данной статье автор представляет информацию о критериях оценки экономического потенциала регионов и теоретических и практических аспектах оценки системы электронной коммерции на их основе. Автор также представляет методы комплексного анализа экономического потенциала регионов. Выявлены факторы, влияющие на развитие электронной коммерции в регионах, и оценены их взаимосвязи с использованием статистических и сравнительных методов. Результаты исследования показывают, что активность электронной коммерции значительно выше в регионах с развитой интернет-инфраструктурой и системами мобильной связи, высоким уровнем доходов и высокой цифровой грамотностью населения. В то же время, в некоторых регионах выявлено недостаточное развитие инфраструктуры и человеческого капитала как основные факторы, ограничивающие рост электронной коммерции.

Ключевые слова: Электронная коммерция, цифровая экономика, региональный экономический потенциал, интернет-инфраструктура, логистическая система, цифровая грамотность, инвестиционная политика, региональное развитие, экономическая эффективность, мобильная связь, человеческий капитал.

In this article, the author presents information on the criteria for assessing the economic potential of regions and the theoretical and practical aspects of assessing the e-commerce system through them. The author also presents methods for comprehensive analysis of the economic potential of regions. Factors affecting the development of e-commerce in the regions were identified, and their interrelationships were assessed using statistical and comparative methods. The results of the study show that e-commerce activity is significantly higher in regions with developed Internet infrastructure

and mobile communication systems, high income levels and high digital literacy of the population. At the same time, insufficient development of infrastructure and human capital in some regions was identified as the main factors limiting the growth of e-commerce.

Keywords: E-commerce, digital economy, regional economic potential, Internet infrastructure, logistics system, digital literacy, investment policy, regional development, economic efficiency, mobile communications, human capital.

Bugungi kunda raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi hududiy iqtisodiy salohiyatni baholash usullarini tubdan o‘zgartirmoqda. An’anaviy yondashuvlar o‘rnini raqamli texnologiyalarga asoslangan tahlil usullari egallamoqda. Bu esa o‘z navbatida elektron tijorat tizimining samaradorligini oshirish, bozor infratuzilmasini rivojlantirish va hududlar o‘rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni kamaytirishga xizmat qiladi. Dunyo iqtisodiyotida so‘nggi yillarda sodir bo‘layotgan raqamli transformatsiya jarayonlari barcha sohalarida, xususan savdo tizimida tub o‘zgarishlar sodir bo‘lib kelmoqda. Elektron tijoratning shakllanishiga asosiy omillar sifatida internet texnologiyalari, mobil aloqa vositalari va to‘lov tizimlarining jadal rivojlanishi e’tirof etish mumkin. Elektron tijorat nafaqat an’anaviy savdo shakllarini to‘ldiradi, balki yangi bozorlarni shakllantiradi, tranzaksiya xarajatlarini kamaytiradi hamda ishlab chiqaruvchi va iste’molchi o‘rtasidagi masofani qisqartiradi. Shu sababdan bugungi kunda elektron tijorat hududlar iqtisodiyotida o‘z o‘rnini egallamoqda.

Hududiy iqtisodiy rivojlanish va elektron tijoratni respublikamizda va xorijiy olimlar tomonidan ilmiy izlanishlar olib borilgan. Ular elektron tijoratning iqtisodiy o‘lishga ta’siri, raqamli iqtisodiyotning shakllanishi yuzasidan ilmiy izlanishlar mavzuning dolzarb ekanligini ko‘rsatadi. Xususan, T. Savitskaya tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda elektron tijorat infratuzilmasining iqtisodiy samaradorlikka ta’siri keng yoritilgan. Uning ilmiy ishlarida internet tarmog‘i rivoji, logistika tizimi va elektron to‘lov vositalari elektron tijoratning asosiy infratuzilma elementlari sifatida baholanadi [1]. Shuningdek, muallif tomonidan elektron tijorat samaradorligiga aholining daromad darajasi, raqamli savodxonlik va davlat siyosati muhim ta’sir ko‘rsatishi asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, infratuzilma rivojlangan hududlarda elektron tijorat tez sur’atlarda o‘sadi.

O‘zbekiston iqtisodiyotining rivojlanish yo‘nalishlari va hududiy siyosat masalalarini A.Vahobov tomonidan olib borilgan ilmiy tadqiqotlarda keng yoritilgan. Hududiy iqtisodiy salohiyatni oshirishda investitsiya siyosati, infratuzilma rivoji va tadbirkorlik muhitining ahamiyatini muallif alohida ta’kidlaydi [2].

Mehnat bozori va inson kapitalining iqtisodiy rivojlanishdagi o‘rnini yoritishga K.Abdurahmonovning ilmiy tadqiqotlarini misol sifatida keltirish mumkin. Bandlik darajasi, mehnat resurslarining sifati va ularning hududlar kesimidagi taqsimlanishi iqtisodiy salohiyatni belgilovchi asosiy omillar sifatida ko‘rib chiqiladi [3]. Shuningdek, uning tadqiqotlari natijalariga ko‘ra, inson kapitalining rivojlanganligi va aholining kasbiy malakasi yuqori bo‘lgan hududlarda iqtisodiy faollik va innovatsion rivojlanish darajasi yuqori bo‘ladi. Bu esa elektron tijorat tizimini rivojlantirishda ham muhim omil hisoblanadi.

Tadqiqot davomida hududiy iqtisodiy salohiyatni baholash orqali elektron tijorat tizimini innovatsion takomillashtirish uchun turli ilmiy yondashuvlar qo‘llanildi. Asosiy metodlar sifatida statistik ma’lumotlar tahlili, taqqoslash usuli, tizimli yondashuv va kontent-tahlil birlashtirildi. Statistik ma’lumotlar hududiy Internet tarmog‘iga ulangan abonentlar soni, mobil aloqa tizimiga ulangan abonent radiostansiyalari sonini o‘rganish uchun ishlatilgan.

O‘zbekistonning turli hududlarida elektron tijorat tizimining rivojlanish darajasi va hududiy iqtisodiy salohiyat o‘rtasidagi yaqin bog‘liqlikni ko‘rsatadi. Tahlil shuni ko‘rsatdiki, yuqori iqtisodiy salohiyatga ega hududlarda internet infratuzilmasi va logistika tizimi rivojlangan bo‘lib, elektron tijorat faoliyati tez sur’atlarda o‘sadi, kam rivojlangan hududlarda esa internet qamrovi va yetkazib berish xizmatlarining sust rivojlanishi onlayn savdoning o‘lish sur’atini sekinlashtiradi. Hududlarning ichki iqtisodiy imkoniyatlari, xususan hududiy yalpi mahsulot va aholining daromad darajasi, shuningdek mahalliy biznes muhiti elektron tijorat samaradorligini bevosita belgilaydi [4]. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, aholining daromad darajasi va raqamli savodxonligi yuqori

bo‘lgan hududlarda onlayn xaridlar ko‘proq amalga oshiriladi, bu esa inson kapitali elektron tijoratning iqtisodiy samaradorligida muhim omil ekanligini ko‘rsatadi. Internet tezligi, to‘lov tizimlari va yetkazib berish xizmatlari rivojlangan hududlarda elektron tijoratning o‘shishi sezilarli darajada yuqori bo‘lib, aksincha, yetkazib berish tizimi zaif yoki ishonchsiz bo‘lgan hududlarda onlayn savdo faoliyati past bo‘ladi. Malakali kadrlar va mehnat resurslarining sifatli taqsimlanishi hududiy iqtisodiy faollik va innovatsion rivojlanishga bevosita ta’sir qiladi, shuning uchun elektron tijorat tizimining samaradorligi hududdagi ishchi kuchining malakasi bilan chambarchas bog‘liq.

1-jadval

Hududlar bo‘yicha elektron tijorat va iqtisodiy salohiyat tahlili

Hududlar	Internet tarmog‘iga ulangan abonentlar soni, jami	Internet tarmog‘iga ulangan abonentlar soni, jismoniy shaxslar	Mobil aloqa tizimiga ulangan abonent radiostansiyalari soni
Qoraqalpog‘iston Respublikasi	1640,9	76,3	1687,4
Andijon viloyati	2448,2	69,6	2865,2
Buxoro viloyati	1677,8	76,9	1720,1
Jizzax viloyati	1129,7	69,9	1276,5
Qashqadaryo viloyati	2377,7	63,6	2593,6
Navoiy viloyati	1047,9	89,3	1150,5
Namangan viloyati	2278,1	70,7	2730,9
Samarqand viloyati	3055,6	68,7	3377,8
Surxondaryo viloyati	1871,5	61,8	2027,3
Sirdaryo viloyati	794,8	80,3	878,5
Toshkent viloyati	2122,1	65,9	2106,7
Farg‘ona viloyati	3633,2	85,9	3642,9
Xorazm viloyati	1628	76,7	1687,5
Toshkent shahri	6433,1	168,2	8506,8

Mazkur jadval ma’lumotlari hududlar bo‘yicha elektron tijoratni rivojlantirish uchun zarur bo‘lgan raqamli infratuzilmaning holatini aks ettiradi. Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, internet tarmog‘iga ulangan abonentlar soni va mobil aloqa tizimining rivojlanganligi hududlar o‘rtasida sezilarli darajada farqlanadi. Ayniqsa, Toshkent shahri keskin ustunlikka ega bo‘lib, internet abonentlari soni 6433,1 mingni, mobil aloqa abonentlari esa 8506,8 mingtani tashkil etadi. Bu esa poytaxtda elektron tijorat uchun eng qulay infratuzilma mavjudligini ko‘rsatadi.

Viloyatlar kesimida qaralganda, Farg‘ona, Samarqand va Andijon viloyatlarida internet abonentlari soni yuqori bo‘lib, ushbu hududlarda elektron tijorat rivojlanishi uchun imkoniyatlar keng ekanligi kuzatiladi. Shu bilan birga, mobil aloqa abonentlari soni ham aynan shu hududlarda yuqori bo‘lib, bu raqamli xizmatlardan foydalanish darajasi yuqoriligini anglatadi.

Boshqa tomondan, Sirdaryo, Navoiy va Jizzax viloyatlarida internet abonentlari soni nisbatan past bo‘lib, bu hududlarda elektron tijorat rivojlanishi uchun infratuzilma imkoniyatlari cheklanganligini ko‘rsatadi. Ayniqsa, Surxondaryo va Qashqadaryo viloyatlarida jismoniy shaxslarning internetdan foydalanish darajasi pastligi elektron tijorat rivojiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin.

Shuningdek, ayrim hududlarda jismoniy shaxslar ulushi yuqori ekanligi (masalan, Navoiy – 89,3%, Farg‘ona – 85,9%, Sirdaryo – 80,3%) aholining internetdan faol foydalanayotganini ko‘rsatadi va bu elektron tijoratni rivojlantirish uchun ijobiy omil hisoblanadi. Aksincha, bu

ko‘rsatkich past bo‘lgan hududlarda (Qashqadaryo, Surxondaryo) aholining raqamli savodxonligi va internetdan foydalanish darajasi pastligi kuzatiladi.

Hududiy iqtisodiy salohiyatni baholashda zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanish elektron tijorat tizimini rivojlantirishning muhim omili hisoblanadi. Ular orqali iqtisodiy jarayonlarni chuqur tahlil qilish, samarali qarorlar qabul qilish va hududlararo iqtisodiy integratsiyani kuchaytirish mumkin. Kelgusida ushbu yo‘nalishda ilmiy tadqiqotlarni kengaytirish va innovatsion yondashuvlarni joriy etish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Yuqori internet qamrovi, mobil aloqa tizimining rivojlanganligi va aholining internetdan foydalanish darajasi yuqori bo‘lgan hududlarda elektron tijorat tezroq rivojlanadi. Shu sababli kam rivojlangan hududlarda raqamli infratuzilmani kengaytirish, internet qamrovini oshirish va aholining raqamli savodxonligini rivojlantirish elektron tijoratni rivojlantirishning asosiy yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

Natijalar shuni ko‘rsatadiki, hududlar kesimida elektron tijorat o‘sishi va iqtisodiy samaradorlik o‘rtasida aniq ijobiy bog‘liqlik mavjud bo‘lib, raqamli infratuzilma, logistika, investitsiya muhiti va inson kapitali — elektron tijoratni rivojlantirishning asosiy tarkibiy elementlari hisoblanadi. Shu bilan birga, hududiy tafovutlarni kamaytirish va raqobatbardoshlikni oshirish uchun integratsiyalashgan siyosat va innovatsion yondashuvlar zarur ekanligi aniqlanadi. Tadqiqotdan kelib chiqadigan xulosa shuki, elektron tijoratning muvaffaqiyati nafaqat texnologik infratuzilmaga, balki hududning iqtisodiy salohiyati, aholining malakasi va davlat siyosatiga bevosita bog‘liq, shuning uchun hududiy iqtisodiy strategiyalarni ishlab chiqish va investitsiya, ta’lim hamda infratuzilma sohalarida uyg‘un ishlar olib borish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. SSRN: <https://ssrn.com/abstract=400940> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.400940>
2. Savitskaya, T. (2019). *Digital economy and e-commerce infrastructure development*. Journal of Economic Studies, 6(2), 112–120.
3. Vakhabov, A. (2019). *Economic policy and regional disparities: Approaches to reducing inequalities*. Journal of Economic Research in Emerging Markets, 12(1), 58–72.
4. Abdurakhmanov, K. (2018). *Human capital quality and regional innovation capacity*. Journal of Economic Studies in Emerging Markets, 11(3), 78–92.